גיאנה

מחלקת ניהול סיכונים

מאי 2023

	דירוג	תחזית	מתאריך	אשרור אחרון
אשרא	5/7	...	...	...
OECD	5/7	...	אוקטובר 2022	...
Fitch	-	-	...	...
Moody's	-	-	...	...
S&P	-	-	...	...

מדינה בצפון דרום אמריקה, גובלת בצפון האוקיינוס האטלנטי, בין סורינאם לוונצואלה.

נתונים כלליים:

אוכלוסייה:	0.8 מיליון איש (הערכה לשנת 2022)
שטח:	214.9 אלף קמ"ר
עיר בירה:	Georgetown
תמ"ג לנפש:	26,796 דולר (הערכה לשנת 2022)
משאבי טבע:	נפט, בוקסיט, זהב, יהלומים, עץ, שרימפס, דגים
שפה רשמית:	אנגלית
מטבע:	דולר גיאני

נקודות חוזק

- כלכלה צומחת בקצב דו-ספרתי
- עודף בחשבון השוטף יוכפל בשנתיים הקרובות בעקבות עליה בתפוקת הנפט
- תמיכה כספית מהקהילה הבינלאומית והשקעת חברות אנרגיה זרות
- יחסי חוב נמוכים במגמת ירידה

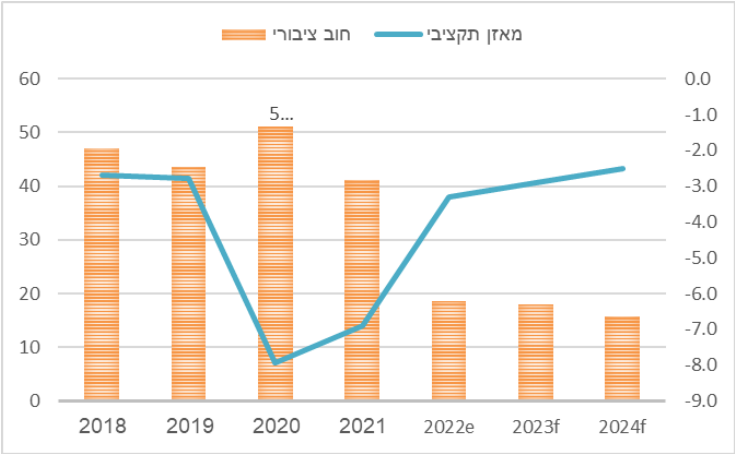
סיכונים ואתגרים

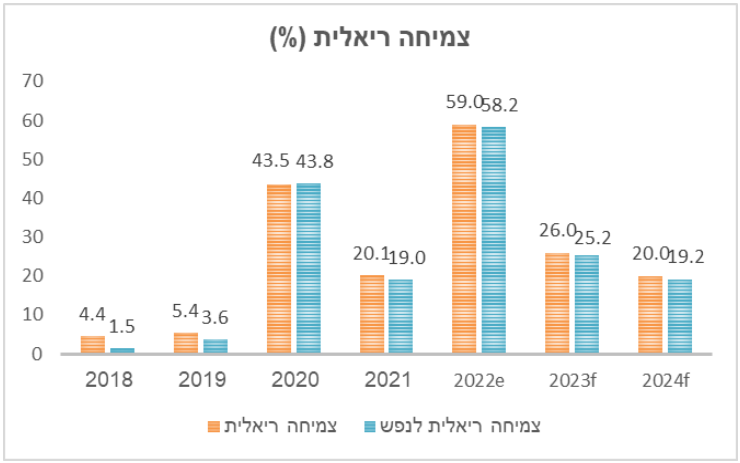
- כלכלה לא מגוונת, מתבססת על יצוא סחורות, מושפעת מתנודתיות במחירי הסחורות
- עתודות מט"ח נמוכות
- שיעור עוני גבוה, הגירה גבוהה מאוד, מחסור חמור באנשי מקצוע בין היתר במערכת הבריאות.
- חולשת מוסדות ציבוריים ושחיתות
- חשיפה לאסונות טבע (במיוחד שיטפונות ובצורת)

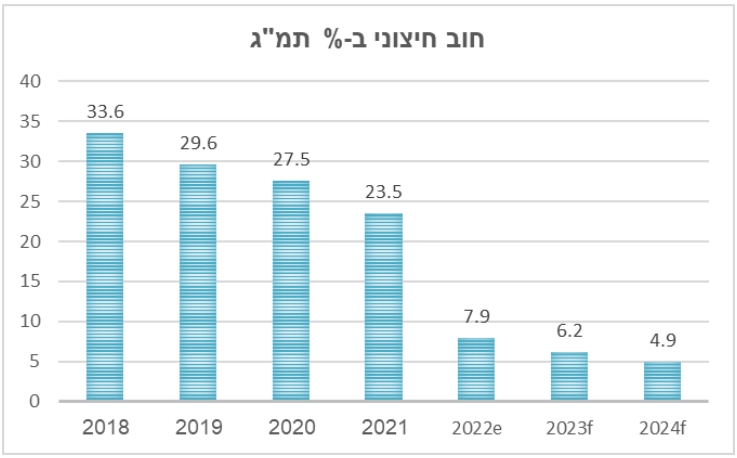
מדד השחיתות, ארגון TI (2022)	85/180
מדד הפיתוח האנושי (HDI), האו"ם (2021)	108/189
DSA	Moderate (07/22)

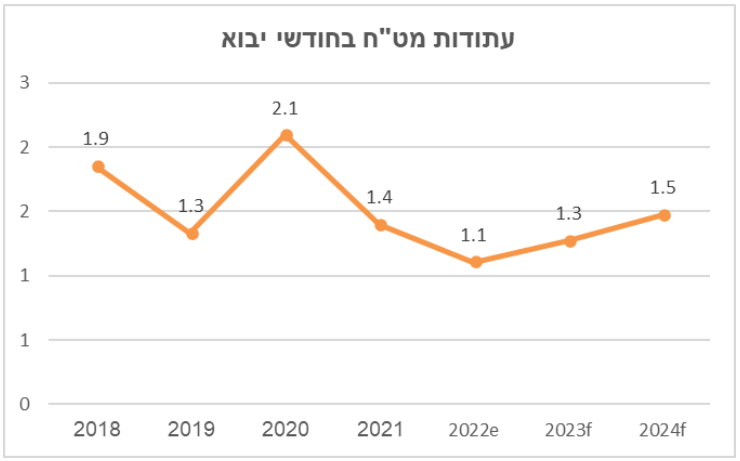
מדדים כלכליים:

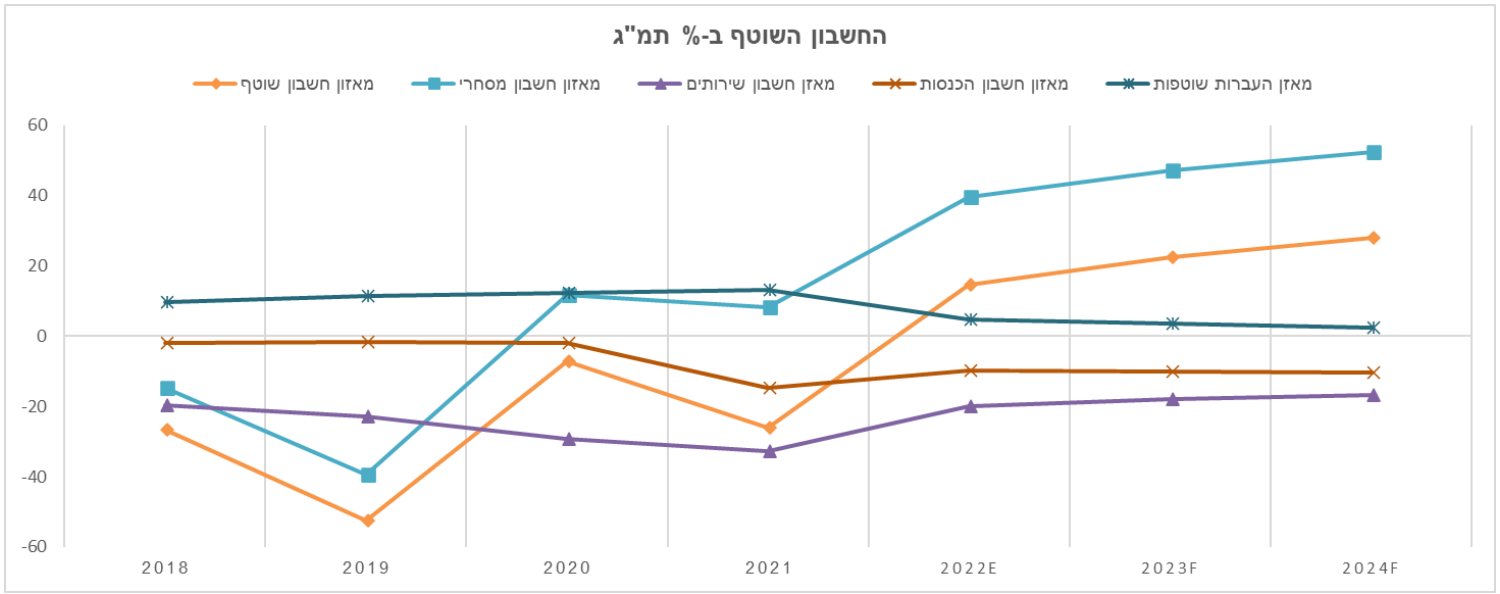
	2018	2019	2020	2021	2022e	2023f	2024f
אינפלציה (ממוצע %)	1.3	2.1	1.0	5.0	6.1	5.0	4.7
צמיחה ריאלית (%)	4.4	5.4	43.5	20.1	59.0	26.0	20.0
מאזן תקציבי (% תמ"ג)	-2.7	-2.8	-7.9	-6.9	-3.3	-2.9	-2.5
חוב ציבורי (% תמ"ג)	47.0	43.6	51.1	41.2	18.6	17.9	15.8
מאזן החשבון השוטף (% תמ"ג)	-26.7	-52.5	-7.2	-26.0	14.7	22.6	28.0
חוב חיצוני (% תמ"ג)	33.6	29.6	27.5	23.5	7.9	6.2	4.9
עתודות מט"ח (בחודשי יבוא)	1.9	1.3	2.1	1.4	1.1	1.3	1.5

חוב ציבורי
מאזן תקציבי
60
50
40
30
20
10
0
0.0
-1.0
-2.0
-3.0
-4.0
-5.0
-6.0
-7.0
-8.0
-9.0
5...
2018
2019
2020
2021
2022e
2023f
2024f

צמיחה ריאלית (%)
70
60
50
40
30
20
10
0
4.4
1.5
5.4
3.6
43.5
43.8
20.1
19.0
59.0
58.2
26.0
25.2
20.0
19.2
2018
2019
2020
2021
2022e
2023f
2024f
צמיחה ריאלית
צמיחה ריאלית לנפש

חוב חיצוני ב-% תמ"ג
40
35
30
25
20
15
10
5
0
33.6
29.6
27.5
23.5
7.9
6.2
4.9
2018
2019
2020
2021
2022e
2023f
2024f

עתודות מט"ח בחודשי יבוא
3
2
2
1
1
0
1.9
1.3
2.1
1.4
1.1
1.3
1.5
2018
2019
2020
2021
2022e
2023f
2024f

החשבון השוטף ב-% תמ"ג
מאזן חשבון שוטף
מאזן חשבון מסחרי
מאזן חשבון שירותים
מאזן חשבון הכנסות
מאזן העברות שוטפות
60
40
20
0
-20
-40
-60
2018
2019
2020
2021
2022E
2023F
2024F

רקע ומאפיינים פוליטיים:

סוג המשטר: רפובליקה נשיאותית			**שנת קבלת עצמאות:** 1966 (מבריטניה)
עומד בראש המדינה: נשיא **Mohammed Irfaan ALI (מאז 2020)**	**הבחירות הבאות:** 2025		**אורך תקופת הכהונה:** 5 שנים
מבנה הפרלמנט: חד ביתי **National Assembly**	**מס' מושבים:** 70	**אורך תקופת הכהונה:** 5 שנים	**הבחירות הבאות:** 2025

אחרי שהיתה מושבה הולנדית במאה ה-17 ולאחר מכן עברה לבעלות בריטית, גיאנה קיבלה את עצמאותה מבריטניה בשנת 1966. היא המדינה היחידה הדוברת אנגלית בדרום אמריקה. שתי הקבוצות האתניות הגדולות ביותר במדינה הן האפרו-גיאנים (צאצאיהם של עבדים אפריקאים) והודו-גיאנים (צאצאי פועלים הודים), המרכיבים יחד כ-3/4 מאוכלוסיית גיאנה, הרכב אוכלוסיה מיוחד זה מביא לחיים פוליטיים תוססים, מאחר ולאורך השנים גברה המתיחות בין שתי הקבוצות הנ"ל.

בבחירות המוקדמות במאי 2015 הגנרל בדימוס David Granger הביס את הנשיא דאז Donald Ramotar ברוב צר ובכך הביא לסיומן של 23 שנות שלטון של 'מפלגת העם הפרוגרסיבית' (People's Progressive Party) ההודית. Granger הקים קואליציה רב-אתנית והבטיח לסיים את הפילוג המתמשך ששרר במערכת הפוליטית של גיאנה מאז קבלת עצמאותה. בדצמבר 2018 התקיימה הצבעת אי אימון נגד ממשלת Granger ולכן ע"פ החוק היה צורך בקיום הבחירות הלאומיות תוך 3 חודשים. בפועל הבחירות התקיימו רק אחרי למעלה משנה של שלטון שלא ע"פ חוקה של ממשלת Granger , אם כי אי-סדרים בהצבעה הובילו לספירה מחדש כלל ארצית. הממשל הנוכחי של Irfaan ALI הושבע לתפקיד באוגוסט 2020.

הזירה הפוליטית בגיאנה מקוטבת ומתאפיינת במחלוקות אתניות ולא אידיאולוגיות, המתיחות גוברת ככל שהמתקרבות הבחירות המקומיות ביוני 2023. למרות שלנשיא יש רוב קטן של מושב 1 בלבד, ככל הנראה הוא יצליח לשמר אותו. האופוזיציה די מפוצלת, חוסר אחדות ותיאום יפגע בסיכוים שלה להגיע להישגים משמעותיים.

שיעור העוני בגיאנה ממשיך להיות גבוה. ירידת רמת העוני נעצרה מאז סוף שנות ה-90, כשליש מהאוכלוסייה חיה מתחת לקו העוני, איכות החינוך במדינה ירודה. שיעור ההגירה של גיאנה הוא מהגבוהים בעולם, יותר מ-55% מאזרחיה מתגוררים בחו"ל, והיא אחת המקבלות הגדולות ביותר של העברות כספים ביחס לתמ"ג בקרב מחוזות אמריקה הלטינית והקריביים. למרות שהעברות כספים הן מקור הכנסה חיוני עבור רוב האזרחים, ההגירה הנפוצה של עובדים מיומנים מונעת מגיאנה לצבור כמות אנשי מקצוע מספקת בתחום הבריאות ומגזרי מפתח אחרים. יותר מ-80% מאזרחי גיאנה בעלי השכלה תיכונית היגרו. בריחת מוחות וריכוז המשאבים הרפואיים המוגבלים בג'ורג'טאון פוגעים ביכולתה של גיאנה לענות על הצרכים הבריאותיים של אוכלוסייתה הכפרית בעיקרה. לגיאנה יש את אחד משיעורי שכיחות ה-HIV הגבוהים באזור והיא ממשיכה להסתמך על תמיכה בינלאומית בתוכניות לטיפול ומניעת ה-HIV שלה.

גילוי הנפט ב-2015 הינו המוקד הכלכלי והפוליטי העיקרי במדינה, כאשר רבים מקווים שהעתודות המשמעותיות ישנו דרמטית את אחת המדינות העניות באזור. קיימות תפיסות הציבור לפיהן תנאי חוזי הנפט הנוכחיים של גיאנה אינם הוגנים. הממשל הציע כללים חדשים לחוזים עתידיים המטים את האיזון לטובת המדינה. ע"פ הערכות, הדבר אינו צפוי למנוע מחברות זרות להמשיך ולגלות עניין בשדות הנפט של גיאנה, לאור העתודות העצומות של המדינה ומחירי הנפט העולמיים הגבוהים.

מאחר וכ-80% משתטח הכולל של המדינה מכוסה ביער גשם טרופי, כ-90% מאוכלוסיית גיאנה מתגוררת ברצועה הפורייה הצרה שבין יער הגשם לחוף הקריבי, שהייתה פעם אחת מכלכלות המטעים היצרניות ביותר. אולם כיום, חלק גדול ממנו נמצא מתחת לפני הים ומוגן בחומת ים הנמתחת מהגדות המזרחיות של נהר דמררה, סביב הבירה ג'ורג'טאון ועוד 451 ק"מ מזרחה. גיאנה חשופה לאסונות טבע, במיוחד שיטפונות ובצורת שרק עולים בעקבות שינויי האקלים. בעזרת שותפות של המדינה עם נורבגיה, פותחה אסטרטגיית חוסן והסתגלות לאקלים כדי לקבוע מסגרת מקיפה להתאמה ובניית עמידות להשפעות של שינויי אקלים. יתר על כן, גיאנה מתחייבת להפחית את הפליטות הפחמן ב-70 אחוזים עד 2030, בעיקר באמצעות שמירה על יערות העצומים שלה ומעקב צמוד אחר פליטות נפט.

יחסי חוץ

גיאנה צפויה להמשיך ולנקוט במדיניות חוץ המאזנת בין שמירה על קשרים חזקים עם ארה"ב לבין טיפוח מערכת יחסים החברית עם סין. הממשלה שואפת להבטיח את פעילותן של חברות הנפט האמריקאיות שמבצעות השקעות רבות במדינה. במקביל, הממשל יזהר ברטוריקה שלו, כדי להשאיר את סין בצד שלו ולמשוך השקעות סיניות בתשתיות המדינה במסגרת יוזמת החגורה והדרך של סין (BRI).

המתיחות עם ונצואלה השכנה צפויה להישאר גבוהה, הסיבה העיקרית למתיחות במערכת היחסים בין שתי המדינות נובעת מהתביעה של ונצואלה לאזור אסקיבו (חלק מגיאנה מאז 1899) ומי האוקיינוס האטלנטי העשירים בנפט הסמוכים לו. גיאנה הפנתה את הסכסוך הטריטוריאלי לבית הדין הבינלאומי של האו"ם לצדק (ICJ) בהאג (הולנד), שקיבל סמכות שיפוט בתיק בדצמבר 2020. הפקת הנפט האחרונה של גיאנה במים השנויים במחלוקת החריפה את המתיחות והסכסוך עלול להסלים. בתחילת אפריל דחה בית הדין הבינלאומי את התנגדותה של ונצואלה לפיה אין לו סמכות שיפוט בעניין והתקדם בהליכים. לא סביר שבית המשפט יפסוק בעניין בתקופה הקרובה, אך כאשר יעשה זאת, קיים סיכון שוונצואלה תתעלם מפסק הדין. למרות שסכסוך צבאי אינו סביר, ישנם מאמצים משותפים של ארה"ב ושל גיאנה לשפר את הקשר והמעקב באזור.

בנוסף, ישנה מחלוקת ארוכת שנים המתייחסת לגבול גיאנה וסורינאם, אך נראה כי ועדה משותפת בין המדינות משפרת את הסיכויים לפתרון ידידותי.

קרן המטבע- התוכנית האחרונה של גיאנה עם קרן המטבע אושרה בשנת 2002 והסתיימה ב-2006.
באוגוסט 2021 קרן המטבע העבירה הקצאה תקופתית רוחבית לכלל המדינות החברות בה, בהתאם לגודל הכלכלה בכל מדינה. במסגרת הקצאה זו, גיאנה קיבלה תמיכה של כ-244 מיליון דולר.

מועדון פריז- פרסה חובות 6 פעמים, 4 שולמו במלואן (שנים 1989, 1990, 1993, 1996), שתיים עדיין פעילות (שנים 1999, 2004).

מאפיינים כלכליים

גיאנה היא כלכלה צומחת המונעת על ידי סקטור האנרגיה, בנוסף למדינה משאבי בוקסיט וזהב גדולים. גיאנה צפויה להציג צמיחה כלכלית חזקה במהלך העשור הבא, כאשר ייצור הנפט והגז שלה עולה במהירות בקצב פיתוח חסר תקדים למדינה שגילתה את המאגרים ברי-קיימא מבחינה מסחרית רק ב-2015. ExxonMobil, בעלת מניות הרוב בקונסורציום (הכולל גם את הס וחברת הנפט הלאומי הימי של סין) המפתח את מרבצי הנפט והגז הימיים של גיאנה, הגדילה את האומדן שלה עבור מרבצי נפט ברי קיימא בגיאנה ליותר מ-10 מיליארד חביות באוקטובר 2021. מומחי התעשייה צופים שסך מרבצי הנפט הניתנים לפיתוח של גיאנה יגדל ככל שפעילויות החיפוש יתרחבו לאזורים בים שעוד לא נחקרו. כדי לנהל את התחזית מהפקת נפט וגז, ממשלת גיאנה שינתה את חקיקת קרן העושר הריבונית שלה בדצמבר 2021, ובכך פתחה את קופתה לממשלה להוציא את רוב היתרה הראשונית של הקרן על פיתוחי תשתית ואנרגיה נחוצים ולהשקעה במערכות הבריאות והחינוך.

התוצר של גיאנה בשנת 2023 צפוי להסתכם ב-27.1 מיליארד דולר, תמ"ג לנפש משוערך לעמוד על 33,325 אלף דולר. לאחר צמיחה של כ-59% ב-2022 (הצמיחה הגבוהה ביותר באזור) התמ"ג ימשיך לגדול ב-26% ב-2023 וב-20% ב-2024 , שיעורי הצמיחה הגבוהים מתאפשרים בזכות העליה בתפוקת הנפט שצפויה לעמוד על 571,300 חביות ליום בממוצע ב-2023, לעומת 407,500 חביות ליום ב-2022. לאחר מכן תפוקת הנפט הממוצעת תעלה לכ-700,000 חביות ליום בשנת 2024. חברות נפט וגז זרות הפועלות כיום בגיאנה העלו את תחזיות הייצור ארוכות הטווח שלהן, מה שימשוך השקעות הון חדשות ויעלה את סיכויי הצמיחה בשנים שלאחר 2024. החוקים המקומיים לפרויקטי אנרגיה קובעים שרכיבים ושירותים מסוימים חייבים להינתן על ידי עסקים מקומיים כחלק מהמאמצים ממשלתיים להבטיח שגם המגזרים שאינם עוסקים באנרגיה שירות ייהנה מצמיחת תעשיית הנפט. הוצאות הממשלה על סחורות ושירותים צפויות לעלות, השכר בסקטור הציבורי והוצאה חברתית יהיו הסעיפים הבולטים בצריכה הממשלתית. ההשקעות הציבוריות יגדלו בשיעורים דו-ספרתיים בשנים 2023-2024, כאשר הוצאות הון יופנו למפעלים בניהול המדינה ולפרויקטי אנרגיה ותשתיות. הצמיחה שאינה בסקטור הנפט תגובה על ידי גידול בכריית בוקסיט וזהב ועל ידי הגדלת יצור הסוכר.

בטווח הקרוב, קביעת המדיניות תהיה מכוונת להבטיח שסיכויי הצמיחה המוצקים של גיאנה לא ייפגעו באופן מהותי על ידי לחצים אינפלציוניים מתמשכים ומיתון כלכלי עולמי. הממשלה תיהנה מעליה מתמשכת בהכנסות מנפט שתאפשר לה לנהל מדיניות פיסקאלית מרחיבה ביותר בשנים 24-2023. כחלק מכך, אנו מצפים מהממשלה תציע הטבות מסים וסובסידיות במטרה להקל על לחצים אינפלציוניים בצד ההיצע ולהפחית עלויות עבור צרכנים ועסקים. במקביל, הממשלה תנקוט בצעדים לחיזוק הפעילות הכלכלית שאינה נפט, למשל על ידי אכיפת כלל תוכן מקומי (הועבר בדצמבר 2021) שנועד להבטיח את צמיחת עסקים מקומיים בזכות הצמיחה בתעשיית הנפט.

בטווח הבינוני, ממשל עלי ימשיך ליישם את תוכנית הפיתוח הלאומית המקיפה שלו לשנים 2020-2025 בתמיכה של מלווים מולטי-ליטרליים, כולל הבנק הבין-אמריקאי לפיתוח (IDB). על פי התוכנית, הממשלה תשתמש בהכנסות מנפט כדי לקדם מודל פיתוח בהובלת המדינה באמצעות השקעה בשירותים ציבוריים ובמפעלים בבעלות המדינה (SOEs). הממשלה גם הביעה את כוונתה לנצל את שוק האשראי הפחמני (carbon credit market), כדי להשיג מימון נוסף. עלייה בהשקעות ציבוריות ופרטיות תהפוך את גיאנה לכלכלה הצומחת ביותר של האזור בשנים 24-2023.

אחת המטרות הממשלתיות היא להרחיב את השימוש במקורות אנרגיה מתחדשים על ידי החייאת הפרויקט ההידרואלקטרי של מפלי אמילה, שהממשל הקודם ביטל. הממשלה מקווה שהפרויקט עדיין יכול להסתיים עד 2030, מה שיאפשר לגיאנה לעמוד ביעדי האנרגיה שלה.

אתגר משמעותי יהווה יישום רפורמות ממשלתיות (בעיקר ברכש ובניהול פיננסי) אשר נדרשות, כדי לנהל את ההוצאות הממשלתיות העולות בחדות בעקבות הצמיחה ביצוא נפט. למרות שהצמיחה המתמשכת בהפקת הנפט על רקע מחירי הנפט הבינלאומיים הגבוהים עדיין תתמוך בהכנסות הממשלה בשנים 2024-2023, ישנו קושי ביישם רפורמות גדולות, ועיכובים ופספוסים עלולים לקרות. קיים סיכון שגיאנה תיקלע למצב בו הסתמכות יתר על משאבי טבע יקרי ערך (נפט במקרה הזה) מטפחת מוסדות חלשים, מדיניות וצמיחה.

אירועים מאקרו-כלכליים:

משבר הקורונה

כלכלת גיאנה היתה מוכנה להאיץ עם תחילת הפקת נפט ב-2019, מגפת קורונה שהתחילה ב-2020 גרמה להתכווצות חדה בענפים שהם לא אנרגיה ובמיוחד בסקטור בניה ובסקטור שירותים. יחד עם זאת, באותה שנת 2020 הצמיחה בסקטור הנפט היתה מעל 40%, מה שהביא בשורה תחתונה את הצמיחה הכוללת במשק בשנת 2020 לשיעור של 43.5%.

מלחמת רוסיה – אוקראינה

למלחמה השפעה מעורבת על גיאנה, היא מרוויחה מעליה חדה במחירי הסחורות, אך מצד שני נאלצת להתמודד עם עליה במחרי מזון ודלק שמחזקת את הלחצים האינפלציוניים. בנוסף, היקפי הסחר עם רוסיה ואוקראינה אינם גבוהים וגיאנה לא תלויה ביבוא מזון ממדינות אלה, כך שהמלחמה אינה צפויה לפגוע בביטחון התזונתי שלה.

מדיניות פיסקאלית וחוב ממשלתי

המדיניות הפיסקאלית מכוונת להפיק את המקסימום מהכנסות הנפט העולות (על רקע מחירים בינלאומיים גבוהים), כדי להגדיל את ההשקעות וההוצאות. למרות שמחירי הנפט ירדו מהשיאים של 2022 בשנים 2024-2023, הם יישארו גבוהים בהשוואה היסטורית ויאפשרו הכנסות ציבוריות גבוהות מתמלוגים ומסים. הממשלה תשתמש בחלק מההכנסה הנוספת הזו כדי לשמור על קיצוצי מסים וסובסידיות שאושרו במטרה לתמוך בצרכנים המושפעים מעליה באינפלציה. יתכן שצעדים פיסקאליים נוספים כגון מענקים במזומן והפחתות מסים אחרות ייושמו במהלך השנים הקרובות. העלאות שכר במגזר הציבורי, הטבות סוציאליות ופנסיה, כמו גם תוכניות הוצאות שאפתניות לשירותים ציבוריים (במיוחד בתחום הבריאות והחינוך), יתרמו לצמיחה חזקה בהוצאות בשנים 24-2023. ייתכן שגידול נוסף בהוצאות יהיה בגלל הרחבת הסקטור הציבורי כחלק מהמאמצים לשיפור יישום המדיניות, מנהל המס וניהול הוצאות ההון הגדלות קשורות להשקעות ציבוריות בחקלאות, בתשתיות ובשירותים ציבוריים. גורמים שונים אלה ישמרו על הגירעון התקציבי בממוצע של 2.7% מהתמ"ג בשנים 2024-2023.

הממשלה צפויה למשוך את רוב הנכסים שנצברו בקרן משאבי הטבע (NRF, קרן עתודות עושר ריבוניות שהוקמה 2019) כדי לממן את תקציב 2023, כפי שעשתה ב-2022, כדי להימנע מהנפקת חוב חיצוני בהתחשב בתנאי האשראי העולמיים ההדוקים. הקרן ככל הנראה צברה נכסים במהלך 2022, אך בהיקף נמוך יותר מאשר בשנה הקודמת, בין היתר בגלל שמחירי הנפט ירדו מהשיא שלהם (אם כי הם עדיין גבוהים יחסית). עליית המחירים בשנה שעברה גרמה לחברות הנפט

להקדים את השקעותיהן; זה דחף את הצמיחה של התפוקה ב-2022 אך יגרום להאטה של הצמיחה בשנים 2023-2024 (יחד עם זאת, לוח הזמנים של הייצור מעבר ל-2024 לא השתנה, כך שהמסלול לטווח ארוך יותר אמור להישאר זהה). ההאטה הכלכלית בארה"ב ובאירופה תכביד על הביקוש לנפט מאותן מעצמות, שהן גם שותפות הסחר העיקריות של גיאנה. הממשלה תמשיך ללוות ממקורות מולטי-ליטרליים ומקומיים.

התפתחות בעלת השלכות לטווח ארוך יותר היא שהממשלה שינתה את תנאי החוזים העתידיים לחיפושי נפט. למכירה הפומבית הבאה (שנקבע ליולי), טיוטת תנאי החוזה כוללת עמלת תמלוגים של 10% (לעומת 2% היום), מגבלה של 65% על כמות ההכנסות שניתן להשתמש בה להשבת עלויות (מ-75%) והכנסת מס חברות של 10%. התנאים המוצעים יגדילו את הכנסות הממשלה, אך ככל הנראה היתרונות יורגשו רק לאחר 2024.

החוב הציבורי בשנת 2022 צפוי לעמוד על 18.6% מתמ"ג, החוב נמצא במגמת ירידה וצפוי להגיע לרמה של 4.7% מהתוצר ב-2024.

<u>ההנפקות אג"ח האחרונות</u> – המדינה לא מנפיקה בשווקים בינלאומיים.

מדיניות מוניטרית

למרות האינפלציה הגבוהה וההידוק המוניטארי בעולם, הבנק המרכזי של גיאנה ככל הנראה יחזיק את הריבית במשק על 5% (שם היא נמצאת מאז מרץ 2013), שכן הקשרים בין הריבית לאינפלציה חלשים בגיאנה. השיעור הממוצע של אינפלציה בשנת 2022 עמד על 6.1% והיא צפויה לרדת בשנתיים הבאות לאזור של 4.7%.

הרשויות שואפות לשמור על שער חליפין יציב כעוגן לאינפלציה (שמושג באמצעות הצמדה או שער חליפין מנוהל), השער הנומינלי יישאר יציב לאורך 24-2023. עם זאת, קיים סיכוי שהבנק המרכזי ינקוט בגישה גמישה יותר למנגנון שער החליפין, שכן גידול בהכנסות מנפט וצבירת רזרבות מט"ח גבוהות גורמים ללחצים של ייסוף.

מערכת בנקאית

הסקטור הפיננסי של גיאנה מפוקח על ידי בנק גיאנה (BOG), הבנק המרכזי של המדינה. ה-BOG מוסמך על פי חוק המוסדות הפיננסיים משנת 1995 וחוק בנק גיאנה, להסדיר את המגזר הפיננסי. לפי תקנות אלה בנק הפועל בגיאנה חייב לשמור על רמות נזילות גבוהות ובסיס פיקדונות ונכסים חזק. הבנק המרכזי מבצע באופן קבוע מבחני קיצון, כדי לקבוע את הפגיעות של מוסדות פיננסיים. לגיאנה יש שישה בנקים מסחריים, בנקים זרים יכולים לספק שירותים מקומיים או להיכנס לשוק עם רישיון מהבנק המרכזי. מוסדות פיננסיים מקומיים איתנים במידה מספקת, רווחיים ונזילים מאוד, יחס הלימות ההון עומד בעקביות מעל הדרישה של 12% לכל המלווים. יחס הלוואות ללא תנועה נמצא במגמת ירידה בשנים אחרונות ונקבע על 7.8 בשנת 2021.

מצב חיצוני

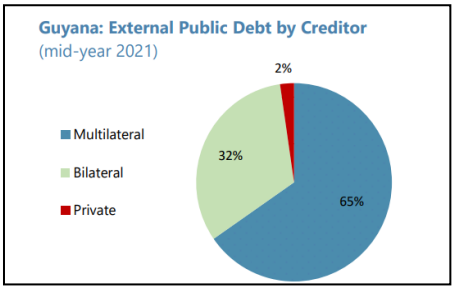
תפוקת הנפט של גיאנה משוערכת לגדול ביותר מ-100% בשנת 2022, ובכ-30% בממוצע בשנה במהלך 2023-2026 ולגידול זה השפעה דרמטית על כלכלת גיאנה בכלל ועל המאזן החיצוני בפרט. העודף בחשבון השוטף יגדל מ-14.7% מהתמ"ג המוערך ב-2022 ל-22.6% ב-2023 ולאחר מכן ל-28% מהתמ"ג ב-2024. מחירי סחורות גבוהים ישאירו את העודף במאזן חשבון מסחרי רחב לאורך כל אותו זמן. כאמור, תפוקת הנפט צפויה לגדול באופן משמעותי בשנתיים הקרובות, זו הסיבה לצפי שעודף בחשבון השוטף יוכפל במהלך השנתיים הקרובות. גם הייצור של זהב ובוקסיט יגדל ויניע את הצמיחה בייצוא ויעזור לקזז גירעונות נרחבים בחשבונות ההכנסה והשירותים. הביקוש ליבוא שירותים יהיה חזק, במיוחד ממגזרי החילוץ והבנייה. בשל החזרת השקעות הון של חברות זרות, הגירעון בחשבון הכנסה הראשונית יגדל בהדרגה, מ-9.7% ב-2022 ל-10.3% מהתמ"ג ב-2024, רוב הרווחים יושקעו מחדש.

לגיאנה רמת יתרות החוץ נמוכה מאז 2018 עקב שילוב של זרימות גדולות לחיפוש ופיתוח מאגרי נפט בשנים 19-2018 והשפעת המגיפה בשנת 2020. עתודות מט"ח של המדינה ממשיכות להיות נמוכות, הן משוערכות לכסות 1.1 חודשי יבוא בשנת 2022 וצפויות לעלות מעט בשנתיים הקרובות לרמה של 1.5 חודשי יבוא ב-2024. בהסתכלות לטווח בנוני, התחזית של קרן המטבע מצפה שעתודות יעלו בצורה משמעותית ויכסו 6.6 חודשי יבוא ב-2026.

	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027
עתודות מט"ח ע"פ תחזית IMF (בחודשי יבוא)	1.9	1.3	2.7	2.7	4.7	6.2	6.6

גיאנה הקימה את קרן העושר הריבונית (קרן משאבי הטבע NRF) בשנת 2019. בדצמבר 2021 ממשל עלי השתמש בווטו שלו בפרלמנט כדי לבטל באופן חד-צדדי ולהחליף את החוק הקיים שאיפשר את הקמת הקרן המקורית בחוק חדש. בעוד שהחוק המתוקן כולל כמה שיפורים, כמו יצירת מועצת מנהלים ולוח זמנים אינטואיטיבי יותר למשיכות, הוא מעניק לנשיא סמכויות נרחבות למינוי כל תפקידי ההנהגה המרכזיים של הקרן, מספק מגבלות מועטות על ההשקעה או השימוש בקרן, ובעוד חבר לשעבר באופוזיציה הוצע לדירקטוריון, מועמדי האופוזיציה הנוכחית לא התקבלו על ידי הממשלה. זה עורר חששות נוספים לגבי ניהול שקוף של הקרן בעתיד. בינואר 2022 הקרן החזיקה נכסים בשווי 607.5 מיליון דולר שנמשכו ברובם ע"י הממשל כדי לעמוד בהקצאות התקציב לשנת 2022. ככל הנראה את אותו התהליך הממשלה צפויה לקיים גם בשנת 2023. אחרי המשיכה הראשונה מהקרן ב-2022, הצעת החקיקה המתוקנת קובעת תקרת משיכות, כאשר חלק קטן יותר מהיתרה ב-NRF יכול להיות מועבר לתקציב ההוצאה הציבורית, ושאר הכנסות הנפט נצבר בקרן. ליתר דיוק, בכל שנה נתונה, ניתן למשוך 500 מיליון דולר ולאחר מכן אחוז הולך וקטן בהדרגה מה היתרה שנותרה. ע"פ התחזית של קרן המטבע, גיאנה תצליח לצבור בקרן העושר קרוב ל-20 מיליארד דולר עד 2027.

החוב של גיאנה מוגדר בסיכון בינוני בניתוח קיימות החוב של קרן המטבע הבינלאומית (DSA), כאשר רמת הסיכון נשארה זהה לזו שנקבעה בניתוח הקודם. החוב החיצוני של המדינה מהווה למעלה מ-40% מסך החוב הציבורי של גיאנה והוא בעיקר חוב למוסדות מולטי-לטרליים (למעלה מ-65% מסך החוב החיצוני בשנת 2021). החוב החיצוני נמצא במגמת ירידה (אחרי שהגיע לרמה מעל 20% תוצר בשנת 2021 הוא צפוי להיות 6.2% מהתוצר ב-2023 ו-4.9% תוצר בשנת 2024). IDB (Inter-American Development Bank) הוא הנושה המולטי-לטרלי הגדול ביותר, המהווה 46.1% מסך החוב החיצוני בסוף 2021. בנק היצוא-יבוא הממשלתי של סין (Export-Import Bank of China) הוא הנושה הבי-לטרלי הגדול ביותר, המהווה 17.3% מסך החוב החיצוני נכון לסוף 2021. מחזיקי אג"ח יורובונד הם הנושים הפרטיים (המסחריים) היחידים. להלן הרכב חוב חיצוני של גיאנה מתוך הנתונים שך קן המטבע:

מחירי נפט תנודתיים, האטה בכלכלה העולמית והמלחמה באוקראינה (שעשויה לגרום להגדלה של סנקציות ושיבושים אחרים שיובילו למחירי סחורות גבוהים אף יותר) עלולות להשפיע לרעה על הצמיחה והביצועים הפיסקאליים, במיוחד אם הכלכלה העולמית תכנס למיתון, מה שמוביל לירידה בביקוש לנפט ובמחירי הנפט. עלייה מהירה מדי בהוצאות הממשלה עלולה להכפיף את גיאנה ללחצי ייסוף של שער החליפין הריאלי ובסופו של דבר לגרום לאיבוד הרזרבות. במקביל, גילויים והפקת נפט נוספים עשויים לשפר משמעותית את הסיכויים הכלכליים ארוכי הטווח של גיאנה.

הפורטפוליו של הבנק העולמי בגיאנה מורכב מ-7 פרויקטים בשווי כולל של כ-158 מיליארד דולר. תוכנית שותפות חדשה עבור שנים 2023-2026 נמצאת בשלבים הכנה אחרונים וככל הנראה תוצג במהלך 2023. זו תהיה התוכניות המלאה הראשונה בגיאנה מאז 2012. התוכנית תתמקד באסטרטגיית פיתוח דל הפחמן של ממשלת גיאנה ל-2030 ובמאמצים של המדינה ליצור יותר מקומות עבודה איכותיים, לשפר את ההון האנושי ולשפר את חוסן במדינה בפני שינויי האקלים והסביבה.

<u>תמ"ג לפי מגזרים</u>: חקלאות 15.4%; תעשייה 15.3%; שירותים- 69.3% (הערכה לשנת 2017).

כוח העבודה לפי מגזרים: אין נתונים.

סחר חוץ

שותפות סחר עיקריות- ייצוא: ארה"ב (40%), סינגפור (14%), איחוד האמירויות (6%), בריטניה (6%), ברבדוס (6%).[1]

שותפות סחר עיקריות- ייבוא: סינגפור (33%), ארה"ב (19%), טרינידד וטובאגו (12%), סין (8%), ברזיל (2%).[1]

מוצרי ייצוא עיקריים: נפט גולמי, זהב, אורז, עפרות אלומיניום, מכולות שילוח לרכבת, רום. [1]

מוצרי ייבוא עיקריים: פלטפורמות קידוח צפות, נפט מזוקק, שסתומים, רכבי בנייה, מכוניות. [1]

סחר עם ישראל: ייצוא לישראל- 0.015 מיליון דולר; ייבוא מישראל- 0.25 מיליון דולר. [2]

מקורות: קרן המטבע הבינלאומית (ספטמבר 2022), EIU (אפריל 2023), הבנק העולמי, מועדון פריז, CIA factbook, Bloomberg, ומקורות נוספים.

[1] CIA factbook, נתוני 2021

[2] הלמ"ס, נתוני 2021

מדדים כלכליים

	2018	2019	2020	2021	2022e	2023f	2024f
אינדיקטורים כלליים							
אוכלוסייה (מיליון)	0.8	0.8	0.8	0.8	0.8	0.8	0.8
שיעור אבטלה (%)	–	–	–	–	–	–	–
תמ"ג נומינלי (מיליארדי דולר)	4.8	5.2	5.5	8.0	21.7	27.1	33.6
תמ"ג נומינלי (מטבע מקומי)	994	1,079	1,141	1,677	4,518	5,655	7,011
תמ"ג לנפש (דולר)	6,095	6,477	6,863	9,999	26,796	33,325	41,020
צמיחה ריאלית (%)	4.4	5.4	43.5	20.1	59.0	26.0	20.0
צמיחה ריאלית לנפש (%)	1.5	3.6	43.8	19.0	58.2	25.2	19.2
סקטור פיסקלי							
באחוזי תמ"ג							
מאזן תקציבי	-2.7	-2.8	-7.9	-6.9	-3.3	-2.9	-2.5
הכנסות הממשלה	22.9	23.4	20.6	16.2	9.6	9.2	8.7
הוצאות הממשלה	25.6	26.2	28.5	23.1	12.9	12.1	11.2
חוב ציבורי	47.0	43.6	51.1	41.2	18.6	17.9	15.8
ב-% מההכנסות	205.3	186.1	248.0	254.3	193.8	194.6	181.6
סקטור מוניטרי ופיננסי							
באחוזים							
ריבית על הלוואות	13.0	10.5	9.5	8.9	8.4	8.4	8.4
ריבית על פקדונות	1.0	0.9	0.8	0.8	0.8	0.8	0.8
שיעור אינפלציה (ממוצע)	1.3	2.1	1.0	5.0	6.1	5.0	4.7
שיעור אינפלציה (לסוף תקופה)	1.6	2.1	1.0	7.5	5.5	4.8	4.6
USD/UGX							
שע"ח נומינלי (לסוף תקופה)	208.5	208.5	208.5	208.5	208.5	208.5	208.5
שע"ח נומינלי (ממוצע לתקופה)	207.7	208.5	208.5	208.5	208.5	208.5	208.5
שע"ח ריאלי-אפקטיבי (2010 = 100)*	-	-	-	-	-	-	-

מקור: EIU (אפריל 2023), קרן המטבע הבינלאומית (2022)

	2018	2019	2020	2021	2022e	2023f	2024f
מאזן התשלומים							
במיליוני דולר (אלא אם כן צוין אחרת)							
מאזן חשבון שוטף	-1,277	-2,717	-397	-2,088	3,183	6,135	9,402
ב- % תמ"ג	-26.7	-52.5	-7.2	-26.0	14.7	22.6	28.0
מאזן חשבון מסחרי	-710	-2,043	635	654	8,586	12,757	17,628
ב- % תמ"ג	-14.8	-39.5	11.6	8.1	39.6	47.0	52.4
ייצוא סחורות במונחי F.O.B	1,377	1,567	2,590	4,356	11,647	15,780	21,539
ייבוא סחורות במונחי F.O.B	2,087	3,610	1,955	3,702	3,061	3,023	3,911
מאזן חשבון שירותים	-935	-1,177	-1,593	-2,626	-4,311	-4,885	-5,603
ב- % תמ"ג	-19.5	-22.8	-29.1	-32.6	-19.9	-18.0	-16.7
ייצוא שירותים	198	238	209	285	609	776	930
ייבוא שירותים	1,133	1,415	1,801	2,910	4,919	5,661	6,533
מאזן חשבון הכנסות	-99	-83	-106	-1,185	-2,106	-2,708	-3,458
ב- % תמ"ג	-2.1	-1.6	-1.9	-14.7	-9.7	-10.0	-10.3
ייצוא הכנסות	40	61	67	60	94	122	173
ייבוא הכנסות	139	145	173	1,245	2,200	2,830	3,630
העברות שוטפות, נטו	468	586	667	1,069	1,014	971	834
ב- % תמ"ג	9.8	11.3	12.2	13.3	4.7	3.6	2.5
השקעות ישירות זרות, נטו (FDI)	1,180	1,545	795	1,637	-1,910	-1,711	-1,351
ב- % תמ"ג	24.7	29.9	14.5	20.3	-8.8	-6.3	-4.0
ב- % המאזן בחה"ש	92.4	56.9	200.3	78.4	60.0	27.9	14.4
חוב ונכסים חיצוניים							
במיליוני דולר (אלא אם כן צוין אחרת)							
סך החוב החיצוני	1,607	1,530	1,507	1,890	1,720	1,684	1,656
ב- % תמ"ג	33.6	29.6	27.5	23.5	7.9	6.2	4.9
ב- % יצוא	99.5	82.0	52.6	40.2	13.9	10.1	7.3
סך החוב החיצוני לטב"א	1,362	1,361	1,327	1,467	1,299	1,212	1,132
סך החוב החיצוני לט"ק	124	49	54	57	77	115	160
קרן המטבע	121	120	125	366	344	358	364
פיגורים על תשלומי ריבית	118	49	50	50	50	50	50
פיגורים על תשלומי קרן	49	39	39	39	39	39	39
עתודות מט"ח	519	573	681	791	939	1,220	1,726
בחודשי יבוא	1.9	1.3	2.1	1.4	1.1	1.3	1.5
שירות החוב							
במיליוני דולר (אלא אם כן צוין אחרת)							
שירות החוב השנתי	140	140	133	110	167	134	125
ב- % יצוא	8.6	7.5	4.7	2.3	1.4	0.8	0.6
תשלומי קרן	106	105	103	85	135	90	83
תשלומי ריבית	34	35	31	26	33	44	42
יחס ריבית להכנסות	3.09%	2.92%	2.72%	1.96%	1.56%	1.75%	1.45%
מערכת בנקאית							
באחוזים							
יחס הלימות ההון (הון רגולטורי לנכסי הסיכון)	28.7	28.0	29.1	29.1	....	....	....
הלוואות ללא תנועה ברוטו מסך הלוואות ברוטו	11.9	11.1	10.8	7.8	....	....	....

מקור: EIU (אפריל 2023), קרן המטבע הבינלאומית (2022)